

La manca de recursos hídrics, alleugerida gràcies als transvasaments, no ha frenat el descontrol urbanístic al Baix Segura.

Raciocini en un entorn irracional

Recórrer el Baix Segura és descobrir un paisatge desnaturalitzat: poques zones han sobreviscut a l'allau de ciment, dels anys 80 ençà. De manera paral·lela s'hi han esdevingut tot de corrupteles relacionades amb l'urbanisme o les contractes del fem. En parlem amb el professor José Jesús Sanmartín i amb l'expert legalista Honorio Fernández, grans coneixedors de la zona.

Tbc toc!
Un dimarts del març del 2003, José Jesús Sanmartín lliurà un document al director general del palau de la Moncloa on anunciava la seua dimissió. L'endemà, en veure que l'escrit no havia estat tramitat, el presentà al registre del Ministeri de la Presidència i se n'acomodà, educadament.

Sanmartín renunciava al càrrec d'assessor –conseller tècnic– del departament d'estudis del president José María Aznar, un lloc a què accedí el 1996, coincidint amb l'entrada del PP al poder, pels seus coneixements en política internacional i sobre la corrupció lligada al poder. Hi feia informes, enllestia les visites presidencials a països estrangers, feia anàlisi sòcio-política de l'estat... Però interiorment, diu, “covava un conflicte moral irresoluble: patia, i molt, veient que el govern de la nació no atacava la corrupció”. “No existeix democràcia sense ètica pública”, acabava dient a la meua carta”, recorda.

Com a estudiós de la matèria –un dels cinc més importants del planeta en corrupció política, segons una classificació elaborada per diversos organismes internacionals– i sobretot, com a oriünd d'Almoradí (Baix Segura), ja havia insistit als alts responsables de la Moncloa que el govern de l'estat hi havia d'actuar. La resposta sempre fou el silenci. Avui, compagina la seua tasca de professor de ciència política a la Universitat d'Alacant amb la presidència de la plataforma Defensa de la Huerta, entitat que no sols recrimina els abusos urbanístics, sinó que denuncia “de manera silenciosa” davant jutges i fiscals els comportaments sospitosos de delictes que s'esdevenen a la comarca. A la web disposen d'una “bústia anticorrupció” on conviden a aportar-hi proves.

“Les proves –remarca– són fonamentals. Tots hem sentit a parlar de casos de corrupció d'alcaldes diversos, però sense les proves feaents és impossible que la societat prenga consciència d'aquest càncer que s'ha estès de manera increïble a la Comunitat Valenciana i que afecta fins i tot la seguretat del país.”

El professor Sanmartín troba que el paradigma del *boom* experimentat al Baix Segura és Torrevella –“queda ben poc de la que vaig conèixer de petit, ha perdut tot l'encant”– i situa l'inici del declivi a

principi dels anys 80. “Fins fa ben poc, els qui tant se n’han aprofitat consideraven que el *sistema*, que en diuen, era infal·lible, i anaven errats: ací no hi ha estrelles folklòriques, no hi haurà grans batudes, però en veurem de tots colors.”

Amb la folklòrica a taula, Sanmartín explica que “Marbella és el nus medullar, l’element connector d’allò que passa a Múrcia, el Baix Segura i la costa Blanca. Per aquest motiu van estimar-se més d’atacar primer allà: pel seu impacte mediàtic i perquè era la manera de tombar el mite de Juan Antonio Roca com a figura admirada a l’inframón de la corrupció. Aquestes connexions econòmiques, que són importants, es demostraran amb el pas del temps”.

Les comissions per segons quins *detalls* són, a parer seu, “una *metodologia* habitual, per bé que ha minvat amb motiu de la crisi econòmica”. En qualsevol cas, “ara ve la temporada alta, Nadal, quan els vehicles van casa per casa deixant cistelles a funcionaris diversos i a polítics distingits; passa arreu d’Espanya, però enlloc amb aquesta intensitat”.

Sanmartín desconfia de les veus que assenyalen la crisi, precisament, com la clau que permetrà d’obrir la ment de tants ciutadans que encara, malgrat tot, donen suport electoral als presumptes corruptes: “La crisi no sols no equival a l’afebliment del poder constituït, sinó que fins i tot pot reforçar-lo: pot esdevenir l’únic proveïdor d’uns mínims serveis socials que molts valoraran enormement. Aquest és un axioma de teoria política.”

Avis a Camps. Com va fer amb Aznar, Sanmartín critica obertament el president de la Generalitat Valenciana, per la contemporització que aplica als casos de corrupció que assetgen destacats membres del seu partit: “El *laissez faire* és inadmissible en la lluita contra el terrorisme internacional, en la lluita contra la neteja de capital que nodreix aquest tipus de terrorisme i que acaba destruint famílies i persones a tot occident. Camps ha de posar tots els mitjans al seu abast per acabar la corrupció, ha de decidir amb qui està.” I és que ell té clar que “el sistema de corrupció s’ha podrit tant”, al País Valencià, “que ha generat un sistema interposat de xarxes on resultava ben senzill, de netejar capital. Les màfies de l’est d’Europa van instal·lar-s’hi a inici

José Jesús Sanmartín, professor de ciència política a la Universitat d’Alacant i un dels cinc màxims experts en corrupció política del món. Fou assessor de José María Aznar del 1996 al 2003.

dels 90, sabedors que podrien netejar els seus capitals fent servir la corrupció urbanística i, d’aquesta manera, també, finançar el terrorisme internacional”.

La relació del trident terrorisme – neteja de capital – corrupció política arriba a ser, a voltes, ben directa. “Una minoria, els més arriscats, en parlen cara a cara. La majoria, però, no té tracte directe amb les màfies, sinó que fan servir una xarxa d’intermediaris que gestiona i duen els diners d’un lloc a un altre. Els comptes a Suïssa i a més indrets són els que són, com també les grans propietats a l’Amèrica Llatina i al nord de l’Àfrica. Tot anirà sabent-se, segons que interesse, al llarg dels pròxims anys”, raona Sanmartín, que considera “una errada immensa i històrica”, per exemple, l’aforament de Pedro Ángel Hernández Mateo, alcalde de Torrevella alhora que diputat a les Corts valencianes. “Ras i curt, Camps ha de decidir amb qui està: si amb occident i els seus aliats naturals,

o contra els qui ataquen occident.” Dit això, Sanmartín remunta els mals del país a Eduardo Zaplana, “causant d’un mal immens, irreparable fins que passen algunes generacions, a la cultura política i a l’ètica pública. Abans seu ja hi havia corrupció, però no amb aquesta prepotència”.

I davant el PP, què hi ha? Doncs ben poca cosa, si atem les seues paraules: “En política, la passivitat esdevé paràlisi. L’oposició no pot esperar que la societat canvie d’opinió perquè sí; aquesta és una actitud molt beatífica que no condueix enlloc i que reforça el poder constituït. Si l’oposició vol tenir més credibilitat pública, que lidereu una campanya ètica, que isca al carrer i que parle amb el poble.”

Sanmartín, d’una altra banda, percep “la paorosa petjada del franquisme, la por totèmica a qualsevol figura de poder”, en actituds com ara “l’autocensura dels periodistes, tan usual a la comarca”, i açò encara li sobta més quan veu que

RAFA GIL

RAFA GIL

A l'esquerra, una de les desenes d'urbanitzacions edificades il·legalment a Catral, municipi del qual la Generalitat Valenciana va retirar les competències urbanístiques el 2006. Honorio Fernández, president de l'Associació Europea de Consumidors i Usuaris, troba que hi ha casos molt pitjors a la comarca.

“n'hi ha que no s'estan de presumir que són corruptes: funcionaris de segon nivell amb mansions, cotxes i més cotxes, gent que va al restaurant i mostra el feix de bitllets quan paga”... i els preveu aquest futur, a la presó: “Allà també miraran d'endur-se una salsitxa més que el del costat, o robar-li una mica de puré.” “Serà aleshores –remata–, quan diversos corruptes entren a la presó i perden el seu patrimoni, que canviarà el microxip.”

Mirant cap al futur, Sanmartín pensa que “la destrucció per fascicles de la comarca ha menat a una societat sense cap teixit productiu i sense cap atractiu natural, amb un índex de desocupació elevadíssim i en què molts dels estrangers acabaran marxant”.

La veu dels estrangers. Procedent, fa més de trenta anys i amb tota la seua família, de la vall minera de Lacianna (Lleó), Honorio Fernández presideix avui l'Associació Europea de Consumidors i Usuaris (AECU), martiri de molts constructors. S'ha erigit –parla cinc idiomes– en portaveu dels estrangers que un dia van venir a viure entre l'horta i la mar i s'han trobat ara una panoràmica amorfa. Les infraccions són una constant –“Oriola i Torrevella en són líders absoluts”, diu–, i li costa d'esmentar un sol municipi de la comarca lliure de culpa... “Vinga, va, te'n diré un: Pilar de la Foradada, on com a mínim han respectat l'espai entre els habitatges i hi ha alguna

zona verda; en comparació amb Oriola, on hi ha carrers de 70 centímetres, allò és una meravella!”

En canvi, suggerir-li que resumeix les principals agressions –al paisatge i a la llei– comporta una rebufada que dura uns quants segons... “Mireu, a Oriola hi ha cases enmig d'una rambla, en zona inundable, amb esquerdes de 15 centímetres a les parets”; a prop d'allà els constructors van cobrar subvencions per a adequar la zona i van embutxacar-se-les, el cànon pel sanejament també se l'han apropiat sense fer-hi les obres...”

Una de les qüestions més recurrents al seu despatx és el de “la típica urbanització sense carrers públics, sense asfaltatge, estretets, no sotmesos a cap regulació i que són objecte de la febrera per construir més i més gran, els xalets: aquestes despeses addicionals, les paguen els propietaris al cap dels anys”. Tampoc no es reserva la zona verda escament, “per què malbaratar-les, encara que el 10% del pla diga que cal respectar-les? Al remat, també ho paguen els copropietaris o l'erari públic, no pas el constructor ni el promotor”. Un altre entrebanc quotidià és el no-lliurament oficial dels habitatges, que no queden registrats al consistori de torn: “Els carters, després, no se'n saben avenir: la carta potser diu *Partida J (en projecte), parcel·la 51, sector AB!*”.

Un dels enganys marca de la casa és el de la figura del comprador-promotor. En

efecte, “una persona es presenta davant del comprador i li diu que ell s'encarregarà de tot, que no es preocupe de res, signa un contracte d'exclusivitat de compra-venda de la parcel·la en qüestió i al remat, quan arriba a l'ajuntament per informar-se'n, s'adona que en uns papers apareix com a promotor i en uns altres com a constructor”. “Conec fontaners, pisciners, administradors de finques i empreses de sabates que s'han erigit en constructors”, diu Fernández, que calcula entre 5.000 i 10.000 les cases il·legals que hi ha al terme d'Oriola –moltes més que les 1.300 que van dur la Generalitat Valenciana a desposseir de les competències urbanístiques l'Ajuntament de Catral– i que no veu solució a la situació creada “si no es modifica la legislació, per bé que la nova llei urbanística valenciana, si s'aplicara com cal, és sensiblement millor que l'antiga LRAU”.

“Fins als 80”, evoca Fernández, la gent era sana. Ningú no et defensava una urbanització il·legal. Del 1985 ençà, però, la gent ha arribat a envejar els infractors sense escrúpols, vivim en una societat corrompuda, podrida. Hi veig una crosta de societat mafiosa llampant, la democràcia només funciona formalment, no hi existeix. Molts han interioritzat allò d'enriquir-se coste què coste, no hi ha protesta social ni moviments socials actius... Enyore els temps finals del franquisme”, diu aquest antic militant del Partit Comunista.